

THE SITUATION OF REFUGEES IN EUROPE. PAST VERSUS PRESENT

Andreea-Florentina Nicolescu

PhD Student, Bucharest University of Economic Studies

Abstract: To begin with, this article aims to clarify the conceptual difference between refugees and migrants, as the two terms are often used inappropriately. The first part of the article involves the analysis of the flows and causes that led to the reception of these people in Europe in the last 30 years, more precise, in the period 1987-2017. The importance of carrying out a long-term analysis is explained by the fact that even before the onset of the 2015 refugee crisis, Europe has faced refugees arrivals on its territory. The need for a such research is justified by an in-depth understanding of the phenomenon as well as the identification of instruments used by European states to manage the waves of refugees. The article looks at some important moments in the past decades that led to people fleeing Europe, such as the ethnic conflict that led to the Bosnian War, the Kosovo War, and the current refugee crisis that is based on the Syrian War. The methodology used to carry out this research was the analysis of the documents provided by the EU institutions, by international publications who have approached this topic, and also, in order to make the statistical analysis, I used the data provided by Eurostat. The second part of the research presents the instruments and the measures adopted by the EU Member States on refugee management in the three major periods analyzed, as mentioned in the first part of the article. The third chapter of this research presents ten recommendations that could be a source of inspiration for improving both migration and asylum policy in the EU and to lead to better management of refugee flows. The question to which this article wishes to answer is the next one: "Given Europe's experience of refugees, is it ready enough to respond this time to the challenge of managing a crisis of this magnitude?"

Keywords: Refugees flows, asylum applications, management tools and measures, recommendations.

Introducere:

Importanța acestui subiect este explicată prin necesitatea realizării unei imagini de ansamblu privind situația refugiaților în Europa, având ca reper criza refugiaților ce a debutat în anul 2015.

Având în vedere faptul că pe teritoriul Europei au fost înregistrați refugiați ca urmare a diferitelor conflicte apărute la nivel mondial, este important să identificăm situațiile ce au dus la refugierea unor mase mari de oameni în Europa, precum și amploarea acestora, în vederea identificării măsurilor adoptate la nivel european, cu scopul de a remarca deciziile din trecut ce au adus cu sine experiența privind gestionarea maselor de refugiați înregistrate de-a lungul timpului.

Prima parte a articolului evidențiază semnificația termenului de refugiat, fapt ce este absolut necesar în înțelegerea fenomenului, de foarte multe ori, refugiații fiind asemănați cu migranții. Această cercetare pune accent încă de la început pe importanța folosirii corecte a termenilor utilizați, pentru a înțelege importanța crizei umanitare ce a afectat Europa. Totodată, prima parte a articolului prezintă o analiză statistică realizată pe o perioadă de 30 de ani în care sunt urmărite evoluțiile înregistrate de statele europene privind acceptarea refugiaților pe teritoriul acestora. Metodologia utilizată în cazul

acestei analize implică preluarea datelor furnizate de Eurostat, datele fiind analizate utilizând metoda comparației.

Partea a doua a cercetării se remarcă prin identificarea măsurilor adoptate la nivel european, având ca subiect principal evenimentele cele mai importante surprinse de cercetare, care au condus la valuri masive de refugiați, putând astfel să precizăm cele mai bune soluții adoptate de-a lungul timpului privind gestionarea eficientă a refugiaților. Această ultimă parte a cercetării a fost realizată utilizând metoda analizei de documente, printre care pot enumera documente oficiale furnizate de instituții cu expertiză în domeniu, precum și studii din domeniul analizat.

Ultima parte a articolului prezintă zece recomandări privind o gestionare mai eficientă a crizei refugiaților, acestea reprezentând soluții ce pot fi luate în vederea simplificării situației refugiaților la nivel european.

1. Analiza statistică a fluxurilor de refugiați ajunși în Europa în perioada 1987 – 2017

În primă fază este necesar să menționăm semnificația termenilor utilizați în această lucrare, astfel încât aceasta prezintă încă de la început diferența conceptuală dintre refugiați și migranți.

Astfel, refugiații sunt acele persoane care fug din calea conflictelor armate sau a persecuției din țara de origine. Aceștia sunt recunoscuți în calitate de refugiați la nivel mondial, întrucât nu se pot întoarce în statele lor de proveniență și recurg la solicitarea unui refugiu într-un alt stat. Pentru astfel de persoane refuzul acordării azilului are efecte letale. La polul opus, migranții sunt acele persoane ce aleg să plece într-o altă țară pentru a își găsi un loc de muncă mai bun, pentru educație, sau alte motive ce nu duc la punerea vieții lor în primejdie. Motivele plecării migranților din statul de origine este explicată în general de dorința acestora de a-și îmbunătăți viața din punct de vedere financiar, nu din cauza vreunei amenințări ce ar putea duce la vătămarea, moartea sau persecutarea acestora.¹

Această analiză își propune să analizeze situația refugiaților în Europa, cercetarea realizându-se pe o perioadă de referință de treizeci de ani. Alegerea acestei perioade s-a datorat faptului că în acest timp s-au înregistrat numeroase mase de oameni ce au hotărât să-și părăsească țara de proveniență, alegând ca statele europene să le fie gazdă. Cele trei momente identificate ca fiind importante în analiza de față sunt următoarele: Războiul din Bosnia din perioada 1992 – 1995, Războiul din Kosovo ce s-a derulat în perioada 1996 – 1999 și Războiul din Siria, având ca punct culminant anul 2015. Această analiză este relevantă pentru subiectul abordat ținând cont de faptul că astfel putem identifica pe o perioadă lungă de timp fluxurile de refugiați.

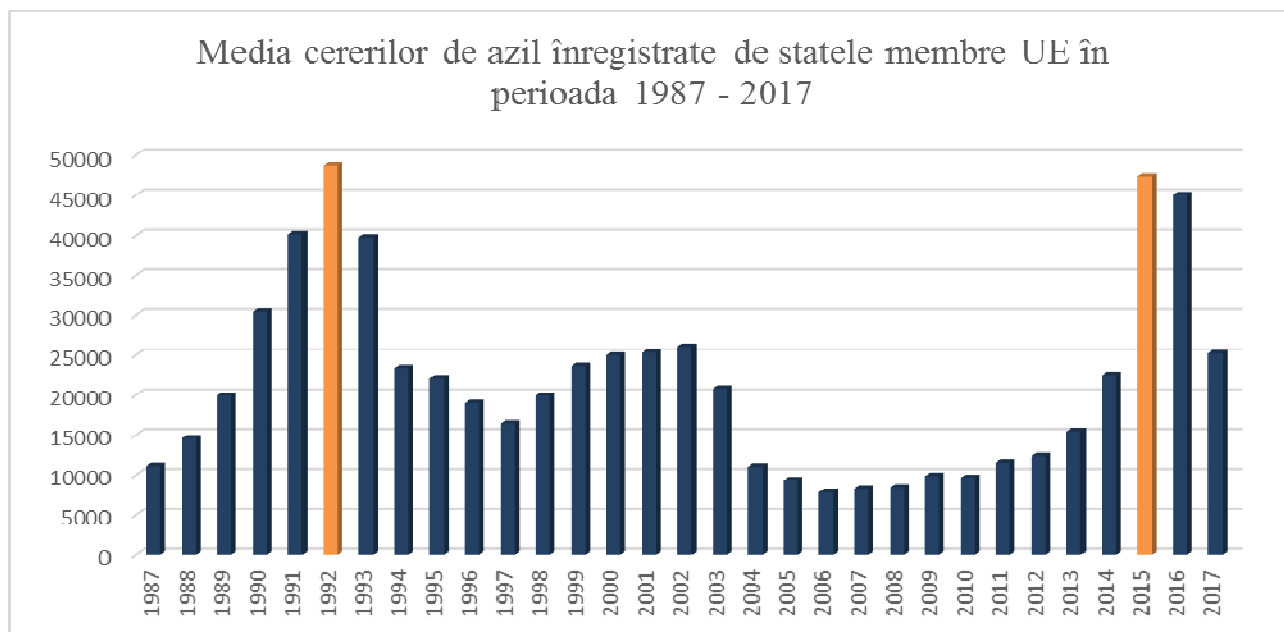
Analiza a fost realizată utilizând date furnizate de Eurostat, pe perioada 1987 – 2017, datele făcând referire la numărul cererilor depuse de refugiați în Europa ca medie. Trebuie menționat, totodată, faptul că media cererilor de azil înregistrate în perioada anterior menționată a fost raportată la totalul statelor membre din aceea perioadă, având în vedere la calculul mediei doar statele ce făceau la acel moment parte din Uniunea Europeană.

Această analiză prezintă și o limitare, având în vedere faptul că pentru anul 2018 nu există date statistice publicate, acesta fiind în curs de derulare. O analiză viitoare a fenomenului poate fi realizată în vederea identificării fluxurilor viitoare de refugiați pentru a arăta evoluția acestuia.

Figura 1.1 Media cererilor de azil înregistrate de statele membre ale Uniunii Europene în perioada 1987 – 2017

---

¹ Edwards, A., “Refugiat sau Migrant? – Cum este corect? – Punctul nostru de vedere”, UNHCR România, 2015

Sursa: reprezentare proprie folosind baza de date Eurostat

În figura 1.1 putem observa faptul că din perioada analizată 1987 – 2017 se remarcă doi ani în care cererile de azil înregistrate de statele membre au atins nivelurile cele mai ridicate. Astfel, în anul 1992 s-au înregistrat 48.728 de cereri de azil, urmând ca în anul următor să scadă la 39.758 de solicitanți, rămânând totuși la un nivel ridicat comparat cu următorii ani. Această creștere a cererilor ce azil s-a datorat Războiului din Bosnia ce a avut loc în perioada 1992 – 1995, în acea perioadă având loc conflicte etnice ce au dus la schimbări demografice majore.

Pentru a înțelege mai bine motivele ce au dus la creșterea numărului de refugiați în perioada anterior menționată, în următoarea parte a articolului este realizată pe scurt o evaluare a literaturii de specialitate privind cauzele și efectele Războiului din Bosnia.

Conform Enciclopediei Britanice, conflictul bosniac a fost unul de natura etnică ce a implicat populația bosniacă cuprinsă de musulmanii bosniaci, sârbi și croați. Războiul a cuprins cele trei părți menționate anterior, precum și armata iugoslavă. După trei ani de conflicte, țările occidentale susținute de NATO au impus o încetare a războiului, acest lucru fiind stabilit la Dayton (Ohio) în anul 1995.²

Potrivit Barslund, Busse, Lenaerts, Ludolph & Renman (2017), aproximativ un milion de persoane au fost strămutate intern, iar aproximativ 1,2 milioane au părăsit țara de proveniență cu statut de refugiați de război. Aproximativ jumătate din refugiații ce au fugit în străinătate au ajuns în Serbia, Muntenegru și Croația. Pe de altă parte, cealaltă jumătate, care reprezenta de fapt majoritatea, în special bosniaci musulmani, au ajuns în statele din Europa de Vest.³

Conform lui Joelle Hageboutros (2017) în articolul “The Bosnian Refugee Crisis A Comparative Study of German and Austrian Reactions and Responses”, conflictul bosniac a pus statele europene în situația de a se confrunta cu cea mai mare criza a refugiaților după cel de-al doilea război mondial. În cadrul cercetării, autorul menționează faptul că aproximativ 650.000 de refugiați au ajuns

² Lampe, J., “Bosnian conflict European history [1992–1995]”, Encyclopaedia Britannica, 2018

³ Barslund, M., Busse, M., Lenaerts, K., Ludolph, L., Renman, V., “Integration of Refugees: Lessons from Bosnians in Five EU Countries”, *Intereconomics*, Volumul 52, pag 257–263, 2017

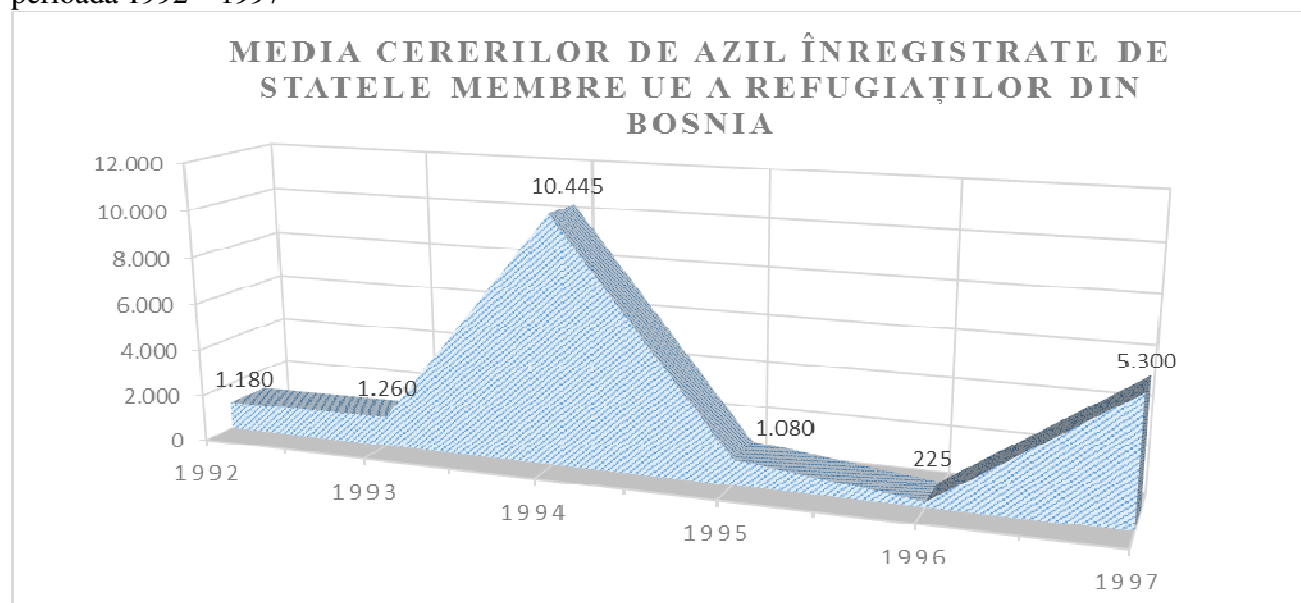
în statele membre ale Uniunii Europene pentru a solicita protecție umanitară, precum și în state ce se pregăteau să adere la UE, precum Austria, care a aderat chiar la finalul războiului, în anul 1995.⁴

Figura 1.2 reprezintă media cererilor de azil înregistrate de statele membre UE depuse de refugiații din Bosnia în statele europene în perioada 1992 – 1997, iar datele au fost furnizate de Eurostat. Alegerea acestei perioade se explică prin faptul că războiul s-a derulat în perioada 1992 – 1995, însă am dorit să evidențiez parcursul ulterior al cererilor, după terminarea conflictelor din Bosnia. Deși am dorit să punctez și situația anterioară debutului războiului, am fost constransă de inexistența datelor.

În graficul de mai jos putem identifica faptul că în anul 1994 au fost înregistrate cele mai multe cereri de azil (10.445 cereri) din partea refugiaților din Bosnia în statele ce făceau parte în acel moment din Uniunea Europeană, atingând astfel apogeul cererilor primite din perioada de referință. De asemenea, putem observa faptul că în anul terminării războiului din Bosnia numărul cererilor înregistrate a scăzut dramatic (1.080 cereri), numărul cel mai mic al cererilor înregistrându-se în anul 1996 (225 cereri).

Potrivit Valenta și Strabac (2013), în cadrul cercetării “The Dynamics of Bosnian Refugee Migrations in the 1990s, Current Migration Trends and Future Prospects” grupuri mari de refugiați s-au întors în țara de origine după terminarea războiului, însă majoritatea refugiaților au decis să rămână permanent în țările gazdă.⁵

Figura 1.2 Media cererilor de azil înregistrate de statele membre UE a refugiaților din Bosnia în perioada 1992 – 1997

Sursa: reprezentare proprie folosind baza de date Eurostat

⁴ Hageboutsos, J., “The Bosnian Refugee Crisis A Comparative Study of German and Austrian Reactions and Responses”, Swarthmore International Relations Journal, 2017

⁵ Valenta, M., Strabac, Z., “The Dynamics of Bosnian Refugee Migrations in the 1990s, Current Migration Trends and Future Prospects”, Refugee Survey Quarterly, Volumul 32, Pag 1–22, 2013

Potrivit Barslund, Busse, Lenaerts, Ludolph & Renman (2017) în cadrul articolului “The integration of Bosnian refugees: An encouraging story that provides lessons for the current migration crisis” publicat de The London School of Economics and Political Science arată prin tabelul 1.1 faptul că Germania este statul ce a primit cei mai mulți refugiați bosniaci, un număr de 320.000 de persoane. Un alt aspect important de remarcat este acela că în cazul Austriei, numărul de refugiați din Bosnia și Herțegovina este cel mai mare dintre statele selectate ca procent din populația țării, mai exact 1,1%. Motivele alegerii acestor state în cadrul articolului anterior menționat este legat de faptul că acestea sunt statele care au primit un număr ridicat de refugiați, atât după Războiul din Bosnia, cât și în 2015 când a debutat criza refugiaților datorită Războiului din Siria.⁶

Totodată, după debutul conflictelor din Bosnia din anul 1992, putem observa în graficul 1.1 faptul că se menține un număr ridicat al cererilor de azil înregistrate de statele europene și în anul 1993, urmând ca numărul solicitărilor să scadă treptat până în 1997.

Tabel 1.1 Selecție de state membre UE gazdă pentru refugiații din Bosnia și Herțegovinași numărul de refugiați din Bosnia și Herțegovina ca procent din populația țării

<i>Tara gazdă</i>	<i>Numărul refugiaților înregistrat din Bosnia și Herțegovina</i>	<i>Numărul de refugiați din Bosnia și Herțegovina ca procent din populația țării</i>
<i>Germania</i>	320.000	0.4%
<i>Austria</i>	86.500	1.1%
<i>Suedia</i>	58.700	0.7%
<i>Olanda</i>	22.000	0.1%
<i>Danemarca</i>	17.000	0.3%

Sursa: tabel preluat din articolul “The integration of Bosnian refugees: An encouraging story that provides lessons for the current migration crisis”

Numărul cererilor de azil înregistrate de statele membre ale Uniunii Europene a urmat din nou un flux ascendent în perioada 1998 – 2002. Acest aspect poate fi pus pe seama Războiului din Kosovo din perioada 1996 – 1999 ce a dus la creșterea numărului de solicitări pentru protecție umanitară în spațiul european.

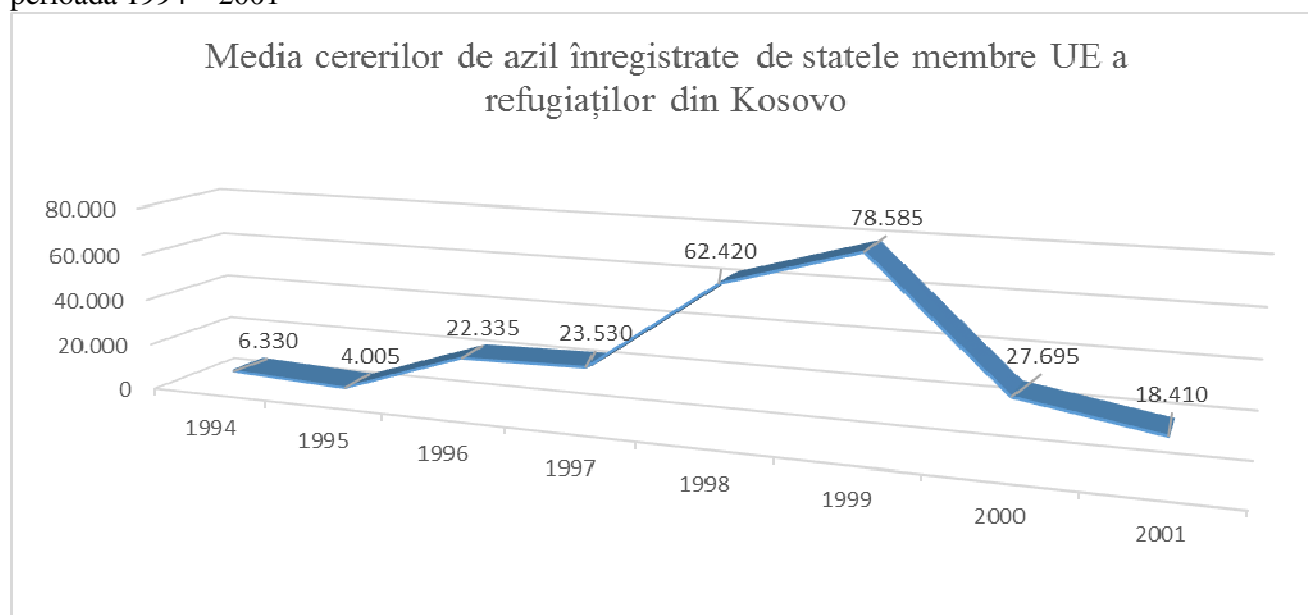
Conform articolului “Kosovar Refugees” (1999), până la sfârșitul lunii aprilie 1999, aproximativ 600.000 de locuitori ai provinciei Kosovo au devenit refugiați și 400.000 au fost strămutați în Kosovo, ceea ce presupune că jumătate din populația acestei țări erau refugiați sau persoane strămutate în interiorul acesteia. De asemenea, un alt lucru menționat în cadrul cercetării este acela că până la sfârșitul războiului, aproximativ 10.000 de persoane din Kosovo erau refugiate în Germania, având în vedere condițiile oferite de statul german. Potrivit articolului, refugiații o dată ajunși în Germania puteau beneficia de cazare, hrană, ajutoare financiare, precum și faptul că acest stat a renunțat la deportarea refugiaților în Kosovo. Totodată, războiul din Kosovo a dus la crearea ideii de “refugiați permanenți”, ce a dus la găsirea a trei soluții pentru refugiați din partea UNHCR, și anume ca aceștia să se întoarcă acasă, să fie integrați în țara gazdă sau să fie relocați în altă țară.⁷

⁶Barslund, M., Busse, M., Lenaerts, K., Ludolph, L., Renman, V, “The integration of Bosnian refugees: an encouraging story that provides lessons for the current migration crisis”, LSE European Politics and Policy (EUROPP) Blog, 2017

⁷ Migration News, “Kosovar Refugees”, Volume 6, Number 5, 1999, <https://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=1801>

Pentru a realiza figura 1.3 am utilizat date furnizate de Eurostat, pentru perioada 1994 – 2001, date ce reflectă media cererilor de azil solicitate de refugiații din Kosovo în statele ce făceau parte în acel moment din Uniunea Europeană. Deși războiul s-a desfășurat în perioada 1996 – 1999, prezenta analiză identifică și situația retroactivă a războiului, precum și ulterioară pentru a vedea cum a influențat războiul media cererilor înregistrate de statele europene.

Figura 1.3 Media cererilor de azil înregistrate de statele membre UE a refugiaților din Kosovo în perioada 1994 – 2001

Sursa: reprezentare proprie folosind baza de date Eurostat

În figura 1.3 putem observa faptul că anterior începerii războiului din Kosovo media cererilor de azil a fost relativ mică comparativ cu cea înregistrată în anul 1996, atunci când media a crescut de la 4.005 cereri la 22.335 solicitari de azil. Începând cu 1996 media cererilor depuse în statele membre de către refugiații din Kosovo a crescut în mod constant, atingând punctul maxim în anul 1999, acesta fiind și anul de încheiere a conflictelor dintre forțele sârbe și cele iugoslave, înregistrându-se o medie de cereri de 78.585 solicitări. Se poate observa din grafic faptul că după terminarea războiului media cererilor de protecție umanitară a scăzut în următorii ani analizați.

Potrivit autoarei Lindsay Harris (2017) în articolul “10 facts about the Kosovo War” războiul din Kosovo s-a datorat presiunii sârbilor ce doreau să controleze regiunea asupra albanezilor etnici. Albanezii s-au opus, totodată și presiunilor exercitate de Iugoslavia. În 1999 în Franța au avut loc negocieri diplomatice dintre delegațiile celor din Kosovo, respectiv Serbia, având ca final refuzul de cooperare a Serbiei. În schimb, NATO a decis să atace infrastructura guvernului sârb, precum și clădiri, fapt ce a condus la decese și la fluxuri de refugiați ce au ajuns în țările vecine.⁸

După Războiul din Kosovo, numărul cererilor de azil a urmat un trend crescător până în anul 2003, urmând ca din anul următor să scadă, statele europene înregistrând un număr mult mai mic comparativ cu perioadele analizate anterior.

⁸ Harris, L., “Top 10 Facts About the Kosovo War”, The Borgen Project, 2017

Ajungând în prezent, putem identifica în figura 1.1 faptul că 47.266 cereri de azil au fost înregistrate în anul 2015, atunci când a debutat așa numită criză a refugiaților, datorată Războiului din Orientul Mijlociu. La fel ca în cazul anterior analizat, mai exact cel al numeroaselor cereri de azil înregistrate în perioada Războiului din Bosnia, în anul următor crizei din 2015 se păstrează numărul ridicat al cererilor înregistrate de statele europene, înregistrându-se 45.048 cereri de azil.

Cu toate acestea, actuala criză a refugiaților nu a depășit la nivel de cereri de azil înregistrate ceea ce a avut loc în Europa în anul 1992. La nivel comparativ, în anul 1992 au existat 48.728 de cereri de azil înregistrate în statele membre UE, dintre care 438.190 în Germania și 32.300 în Marea Britanie. La nivel statistic, în anul 2015 au fost înregistrate 47.266 solicitări de protecție umanitară, dintre care 476.620 cereri înregistrate de statul german, 177.135 în Ungaria, respectiv 162.550 cereri în Suedia.

2. Instrumente și măsuri adoptate de statele membre UE privind gestionarea crizelor datorate refugiaților

Necesitatea realizării acestei analize se explică prin importanța identificării măsurilor adoptate de-a lungul timpului la nivel european în ceea ce privește gestionarea eficientă a fluxurilor de refugiați. Scopul acestei analize este acela de a stabili cele mai bune practici de până acum, utilizate în cazurile în care au existat înregistrări masive de solicitări de protecție umanitară în Uniunea Europeană.

Cercetarea prezintă acțiunile adoptate de statele europene privind gestionarea fluxurilor de refugiați, urmând ca la final să sublinieze importanța și efectele pozitive ale adoptării acestora. Astfel, în cadrul acestui capitol se urmărește identificarea instrumentelor și măsurilor adoptate de statele europene, utilizând ca metodologie principală, analizarea cercetărilor ce menționează aceste aspecte în principalele momente analizate din perioada 1987 – 2017, perioada de referință a acestui studiu.

Numeroși cercetători au atras atenția asupra necesității existenței unor politici eficiente în domeniul migrației și a azilului, întrucât problema refugiaților s-a dovedit a fi una extrem de dificilă de-a lungul anilor, iar cercetarea prezentă are ca scop identificarea celor mai bune măsuri adoptate până în prezent în acest domeniu.

Pentru început vom parcurge literatura de specialitate în ceea ce privește măsurile adoptate de statele europene privind refugiații din Bosnia.

Raportul “Bosnian Refugees: A continuing need for protection in European countries” al organizației non-guvernamentale Amnesty International menționează faptul că în 1993 guvernele europene au ajuns la un punct comun privitor la faptul că refugiații din Bosnia-Herțegovina ar trebui să rămână în zone sigure, care să fie localizate cât mai aproape de zona lor de proveniență. De aceea, majoritatea statelor europene au impus obligativitatea vizelor asupra persoanelor ce făceau parte din fosta Iugoslavie, inclusiv a celor din Bosnia, ceea ce a dus la o dificultate crescută privind părăsirea Croației către alte state europene a refugiaților bosniaci. Această acțiune nu a fost una pozitivă pentru refugiații din Bosnia cărora le era foarte greu să acceseze protecția internațională.⁹

În cadrul raportului publicat de UNHCR și elaborat de Mark Cutts (1999), numit “The humanitarian operation in Bosnia, 1992-95: dilemmas of negotiating humanitarian access”, este prezentată Declarația Principiilor Conferinței Internaționale privind fosta Iugoslavie, forum ce a fost înființat în anul de debut al Războiului din Bosnia și menținut activ până la finalul acestuia. Această declarație presupunea ca părțile implicate să respecte obligațiile ce le reveneau în temeiul dreptului

---

⁹ Amnesty International, “Bosnian Refugees: A continuing need for protection in European countries”, 1993

umanitar internațional, iar ca asistența umanitară să se desfășoare imparțial și pe o bază nepolitică în beneficiul tuturor celor afectați de conflict.¹⁰

Un raport la Comisiei Europene numit “Bosnia and Herzegovina Progress Report” (2014) menționează faptul că Bosnia și Herțegovina, împreună cu Croația, Muntenegru și Serbia cooperează în cadrul procesului privind Declarația de la Sarajevo ce urmărește găsirea de soluții durabile pentru refugiați și persoanele strămutate din cauza conflictelor ce au apărut începând cu 1990. De asemenea, există un program ce se derulează privind oferirea de locuințe pentru persoanele returnate. Totuși, există proceduri complexe pentru selectarea beneficiarilor ce vor face parte din programul regional pentru locuințe, care dorește să ofere soluții în vederea obținerii unei locuințe pentru aproximativ 14.000 de persoane.¹¹

Conform raportului numit “UNHCR Global Report 2005 – Bosnia and Herzegovina”, la 10 ani după semnarea Acordului de Pace de la Dayton, deplasarea continuă să reprezinte o problemă semnificativă. Astfel, cei peste un milion de refugiați și persoane strămutate în interiorul țării au revenit în zonele unde locuiau înainte de război. Împreună cu UNHCR, atât Bosnia și Herțegovina, cât și Republica Srpska au realizat o reînregistrare a persoanelor strămutate intern, iar numărul acestora a scăzut la 40%, având în vedere faptul că aproximativ 7.000 de persoane aflate în interiorul țării încă locuiesc în unități de cazare colective.¹²

În cadrul unei publicații realizate de Vincent Rigby (1994), denumită “Bosnia - Hercegovina: The International Response” este menționată ideea conform căreia Germania ce preluase peste jumătate de refugiați iugoslavi, dorea adoptarea de către Comisia Europeană a unui sistem de cote europene prin care refugiații să fie distribuiți tuturor statelor membre UE. În acest caz, Marea Britanie și Franța care acceptaseră un număr redus de refugiați susțineau că refugiații ar trebui asistați cât mai aproape de locul lor de origine. În acest context a fost organizată o conferință de către UNHCR în care au fost formulate mai multe recomandări, iar țările participante au promis construirea de locuințe de iarnă pentru refugiați și menținerea unor convoaie rutiere umanitare în interiorul Bosniei pentru a ușura situația din orașele puternic afectate de asediu precum Sarajevo.¹³

În continuare, articolul prezintă o trecere în literatura de specialitate a măsurilor adoptate în cazul refugiaților din Kosovo.

Conform raportului “UNHCR Global Report” (1999) în secțiunea Kosovo Emergency este menționată una din măsurile adoptate în vederea gestionării crizei refugiaților din perioada 1996 – 1999, program denumit “Humanitarian Evacuation Programme” lansat de Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați și Organizația Internațională a Migrației, prin care până la sfârșitul războiului din Kosovo, aproximativ 96.000 de refugiați au beneficiat de acest program care oferea posibilitatea ca 28 de state să îi găzduiască temporar. Un alt instrument utilizat în acea perioadă a fost “Humanitarian Transfer Programme” care presupunea transferul refugiaților din Macedonia în Albania, în acest caz aproximativ 1.400 de persoane au beneficiat de acest program. În anul 2000 o evaluare a Unității de Evaluare și Analiză a Politicilor UNHCR a concluzionat că Programul de Evacuare Umanitară a fost un program eficient, iar schemele de evacuare umanitară la o scară atât de largă și complexă ar putea fi extrem de rare în viitor.¹⁴

---

¹⁰ Cutts, M., “The humanitarian operation in Bosnia, 1992-95: dilemmas of negotiating humanitarian access”, UNHCR Geneva, 1999

¹¹ European Commission, “Bosnia and Herzegovina Progress Report”, 2014

¹² UNHCR Global Report, 2015, <http://www.unhcr.org/publications/fundraising/449267580/unhcr-global-report-2005-bosnia-herzegovina.html>

¹³ Rigby, V., “Bosnia - Hercegovina: The International Response”, 1994

¹⁴ UNHCR Global Report, “Kosovo Emergency”, pag 345-347, 1999

Conform Comisiei Europene (2018), conflictele ce au avut loc în Kosovo au semnalat necesitatea unor proceduri speciale pentru a face față numărului mare de persoane strămutate. Ca răspuns la această problemă, Uniunea Europeană a venit în întâmpinare în anul 2001 cu Directiva privind protecția temporară în cadrul sistemului european comun de azil. Practic, directiva a subliniat în cadrul juridic al Uniunii normele de acțiune coordonate a statelor membre ale UE în ceea ce privește evacuarea umanitară a refugiaților kosovari în vederea asigurării siguranței temporare a acestora.¹⁵

Potrivit Volker Türk și Madeline Garlick (2016) în articolul “From Burdens and Responsibilities to Opportunities: The Comprehensive Refugee Response Framework and a Global Compact on Refugees” se menționează crearea unui grup de lucru pe probleme umane prezidat de UNHCR, ce a elaborat o strategie care viza oferirea de soluții persoanelor strămutate intern, dar și să sprijine mecanismele de returnare a refugiaților din alte state. De asemenea, strategia a susținut procesul de integrare pentru cei care nu se puteau întoarce acasă, iar cu un deceniu mai târziu refugiații au avut posibilitatea de a se întoarce acasă, unii dintre aceștia putând obține sume de bani pentru proprietățile pe care au fost nevoiți să le părăsească în timpul războiului.¹⁶

După valurile de refugiați de la sfârșitul anilor 1990, în anul 2001 a avut loc aniversarea a 50 de ani de la semnarea Convenției din 1951 privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva. Întâlnirea din 2001 a avut ca scop semnarea unei declarații pentru reafirmarea angajamentului colectiv față de Convenție și față de Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților. În urma declarației semnate de statele participante, Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați a elaborat “Agenda for Protection” și un program de acțiune. Agenda pentru protecție a avut șase ținte, și anume: consolidarea punerii în aplicare a Convenției din 1951 și a Protocolului din 1967, protejarea refugiaților, împărțirea sarcinilor și a responsabilităților în mod mai echitabil și construirea de capacități pentru a-i primi și de a-i proteja pe refugiați, abordarea mai eficientă a problemelor legate de securitate, căutarea unor soluțiilor durabile, respectarea nevoilor de protecție ale femeilor și copiilor refugiați.¹⁷

În urma fluxului de refugiați ce a început cu aprilie 2015, Europa s-a confruntat cu o situația ce ar putea fi comparată cu cea de după Războiul din Bosnia, având în vedere numărul comparabil de refugiați din cele două perioade (vezi figura 1.1). Astfel, ultima parte a acestui capitol este reprezentată de o trecere în revistă a măsurilor adoptate în privința gestionării celei mai recente crize a refugiaților.

Prima măsură adoptată de statele europene privitor la gestionarea fluxurilor mari de refugiați înregistrate începând cu anul 2015, a fost elaborarea unui document numit “European Agenda on Migration” ce presupune măsuri imediate privind evitarea pierderii de vieți omenești pe mare prin furnizarea de fonduri operațiunilor de căutare și salvare realizate de Frontex (Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene), a reinstalării sigure și legale ale refugiaților în Europa, precum și a dezvoltării programelor regionale de protecție pentru statele cele mai afectate de această criză, state ce se află la frontierele externe ale Europei. Măsurile pe termen lung vizează acțiuni structurale care să ajute statele europene să gestioneze mai bine aspectele legate de migrație. Astfel, Agenda Europeană privind Migrația este construită pe patru piloni, mai exact: reducerea stimulentei pentru migrația ilegală, salvarea vieților și asigurarea frontierelor externe, consolidarea politicii comune în materie de azil și dezvoltarea unei noi politici privind migrația legală.¹⁸

---

¹⁵ European Commission, “Temporary protection”, 2018

¹⁶ Türk, V., Garlick, M., “From Burdens and Responsibilities to Opportunities: The Comprehensive Refugee Response Framework and a Global Compact on Refugees”, *International Journal of Refugee Law*, Volumul 28, Pag 656–678, 2016

¹⁷ UNHCR, Department of International Protection, “Agenda for Protection”, 2003

¹⁸ European Commission, “European Agenda on Migration”, 2018 https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en

Conform Consiliului European (2015), Uniunea Europeană a pus la punct un plan de acțiune cu Turcia, denumit Instrumentul UE pentru refugiații din Turcia, prin care se mobilizează fonduri pentru refugiații sirieni. Acțiunile demarate de Declarația UE – Turcia sunt legate de: deschiderea de către Turcia a pieței muncii pentru sirienii ce se află în situația de a beneficia de protecție temporară, noi cerințe în materie de vize pentru refugiați, precum și acțiuni ce țin de securitatea coastei. Alte acțiuni menționate în cadrul Declarației este faptul că refugiații ce traversează în mod ilegal frontiera dinspre Turcia spre Grecia vor fi întorși în Turcia, precum și pentru fiecare refugiat din Siria ce este returnat Turciei dinspre Grecia, un alt refugiat sirian va fi relocalat din Turcia într-un stat membru UE.¹⁹

Instrumentul UE pentru refugiați înființat în anul 2016, pune la dispoziție suma de 3 miliarde de euro, dintre care un miliard de euro din bugetul Uniunii Europene și restul de două miliarde de euro din partea statelor membre UE sub formă de contribuții. În martie 2018 s-a dispus suplimentarea fondurilor, ținând cont de faptul că până la acea dată prin intermediul instrumentului, 500.000 de copii refugiați au beneficiat de școlarizare, iar 1.2 miliarde de beneficiari ai protecției umanitare primesc lunar transferuri de bani. Suplimentarea presupune acordarea unei sume de bani la fel ca cea precedentă, și anume 3 miliarde de euro, astfel încât proiectele ce vizează refugiații să continue pe termen lung.²⁰

Mecanismul de relocalare al Uniunii Europene în temeiul Declarației UE – Turcia a înregistrat un succes foarte mare. În acest context 19.432 de refugiați au fost aduși în condiții sigure în Europa începând din 2015 până în 2017, iar planul Comisiei Europene este acela de a pune în aplicare un nou program de relocalare care de data aceasta să fie realizat pentru 50.000 de persoane. Până în martie 2018 și-au manifestat dorința în acest sens, 19 state care doresc să asigure aproximativ 40.000 de locuri.²¹

Un instrument de gestionare a actualei crize este reprezentat de “Mecanismul de protecție civilă al UE”, ce presupune acordarea unui ajutor pentru statele ce nu pot face față acestei crize. State ce au apelat la acest mecanism sunt: Croația, Serbia și Slovenia, care au depus o cerere în vederea primirii ajutorului ce constă în adăposturi, know-how, produse nealimentare, asistență în natură, materiale medicale, precum și echipe de intervenție și echipamente. În acest caz, statele participante oferă asistență având în vedere ajutorul solicitat și necesitățile înregistrate de statele solicitante.²²

Un alt instrument demarat de Uniunea Europeană se numește “Mecanismul de transfer” ce presupune transferul persoanelor ce au nevoie de protecție internațională prin preluarea presiunii celor mai afectate state membre și o repartizare echitabilă a sarcinilor statelor europene.²³

După doi ani de la demararea procedurilor de transfer, acestea sunt aproape finalizate, iar aproximativ 34.000 de refugiați (ceea ce reprezintă aproape 96% dintre cei eligibili) au fost transferați cu contribuția majorității statelor membre UE.²⁴ Acest mecanism este unul temporar, fiind văzut ca o distribuire între statele membre a persoanelor ce au nevoie de protecție, scopul fiind acela de a atenua presiunea cauzată de fluxul major de refugiați înregistrat în statele cele mai afectate.²⁵

---

¹⁹Consiliul European, “Declarația UE-Turcia”, 2016 <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

²⁰Comisia Europeană, “Instrumentul UE pentru refugiații din Turcia: Comisia propune mobilizarea de fonduri suplimentare pentru refugiații sirieni”, Bruxelles, 2018

²¹Comisia Europeană, “Agenda europeană privind migrația: este necesară continuarea eforturilor pentru a susține progresele înregistrate”, Bruxelles, 2018

²²Comisia Europeană, “Măsuri de gestionare a crizei refugiaților: situația actuală”, Bruxelles, 2016

²³Idem 22

²⁴Idem 21

²⁵Consiliul European, “Transferul temporar pentru a sprijini statele membre din prima linie”, 2017

O măsură operațională pentru gestionarea mai eficientă a fluxului de refugiați a fost acela de organizare a unor “hotspot-urilor” prin intermediul cărora se oferă ajutor în sensul identificării și integrării în condiții bune a refugiaților. Hotspot-ul este caracterizat ca fiind zona ce se află la o frontieră externă a Uniunii Europene unde există o presiune migratorie foarte mare, iar majoritatea refugiaților ajung în UE prin aceste locuri în care sunt identificați, amprentați digital și înregistrați, iar ulterior îndrumați către unul din sistemele existente. Cele trei sisteme anterior menționate presupun: sistemul de azil din țara în care sosesc, mecanismul de transfer de urgență, precum și sistemul de returnare.²⁶

3. Recomandări privind gestionarea mai eficientă a crizei refugiaților în Europa

Acest ultim capitol presupune identificarea unor recomandări menite să simplifice situația actuală a refugiaților ce își doresc să obțină azil în Uniunea Europeană. Pentru a realiza acest capitol, am utilizat informații furnizate de think – thank-uri și publicații internaționale ce prezintă vizibilitate în domeniul afacerilor europene și interes pentru fenomenul migraționist.

1. Reformarea politicii Uniunii Europene în materie de azil și migrație ce ar trebui să vizeze următoarele aspecte:²⁷
  - O agenție UE pentru azil ar trebui să gestioneze procedura de relocare, cu sprijinul altor agenții ale Uniunii Europene, precum și de statele membre;
  - Agenția pentru azil ar trebui să aibă la dispoziție instrumente și competențe pentru a putea realiza o armonizare progresivă a legislației în materie de azil și să o pună în aplicare în statele europene;
  - Implicarea statelor membre în procesul de consolidare a măsurilor de reîntoarcere a celor ce nu pot beneficia de azil în statele de origine, mai exact a migraților economici;
  - Crearea în cadrul Agenției Europene pentru Azil a unei platforme prin care să se analizeze politicile naționale de integrare a refugiaților și de împărtășire a statelor membre a experiențelor și a bunelor practici prezente în politicile naționale de integrare.
2. Stabilirea unei proceduri de azil standard în Europa este una din măsurile pe care Uniunea Europeană ar putea să o aplice, având în vedere condițiile diferite de la țară la țară oferite de statele membre ale Uniunii Europene. Un sistem de azil care să funcționeze la aceleași standarde și care să ofere aceleași condiții, precum și durata de rezidență ar putea să reducă presiunea suferită de statele ce au înregistrat fluxuri mari de refugiați.²⁸
3. Crearea unui sistem bine reglementat care să instituie ordine la granițele europene. Pentru a face acest lucru este nevoie în primul rând de reducerea factorilor care îi încurajează pe refugiați să își riște viața prin trecerea ilegală a granițelor, prin acordarea de ajutoare refugiaților, în special a celor ce provin din Siria și Irak. Al doilea pas este acela de a revizui cererile de azil în timp ce refugiații se află încă în hotspoturi, mai ales cele din Grecia și Italia, unde au ajuns pentru prima dată în Uniunea Europeană. Iar al treilea element este constituit din faptul că refugiații ar trebui să rămână în statul în care au depus pentru prima dată cerere de azil, până la încheierea procesării acestora, decât să plece din centre către statele vizate, cum ar fi Germania.²⁹

---

²⁶ Curtea de Conturi Europeană, “Răspunsul UE la criza refugiaților: abordarea „hotspot””, nr. 06, 2017

²⁷ Weber, B., “Time for a Plan B in European Refugee Crisis”, Heinrich Boll Stiftung The Green Political Foundation, 2016

²⁸ Kingsley, P., “10 ways to manage the migration crisis”, The Guardian, 2015

²⁹ The Economist, “A plan for Europe’s refugees How to manage the migrant crisis”, 2016

4. Prioritizarea populației vulnerabile în vederea reinstalării, mai exact a minorilor, persoanelor cu handicap, a familiilor monoparentale și a supraviețuitorilor de torturi care necesită acordarea unei atenții deosebite. De asemenea, este necesară prioritizarea financiară în ceea ce privește sprijinul financiar acordat de către Uniunea Europeană statelor din prima linie, care se confruntă cu valuri mari de refugiați pe teritoriul lor.³⁰
5. Crearea mai multor canale sigure și legale pentru ca cei ce doresc să solicite azil în statele membre ale Uniunii Europene să nu parcurgă căi periculoase sau să fie amenințați de contrabandiști. Acest lucru presupune și creșterea semnificativă a relocării solicitanților de protecție umanitară din alte regiuni ale lumii afectate de conflicte ce pun în pericol viața acestor persoane.³¹
6. Implicarea mediului privat ce poate juca un rol cheie în sprijinirea refugiaților prin recrutarea acestora în calitate de angajați, stagiați, ori prin oferirea de programe de formare a competențelor. Companiile de tehnologie pot ajuta la găsirea unor soluții inovatoare prin oferirea de instrumente pentru a combate problemele cu care se confruntă refugiații, cum ar fi: schimbul de informații, locuințe, siguranță, ajutor și strângere de fonduri, asistență medicală, integrare, precum și găsirea de locuri de muncă. Întreprinderile de tehnologie pot oferi soluții hardware, software și de infrastructură mai bine adaptate pentru o gestionare îmbunătățită a bazelor de date, comunicarea între agenții, securitatea la frontierele interne, verificarea și urmărirea identității, analiza și planificarea strategică, distribuția ajutoarelor și a fondurilor.³²
7. Încurajarea universităților europene pentru a oferi burse de refugiat, luând exemplul Germaniei, care prin programul bursier pentru învățământul superior al UNHCR-ului, cunoscut prin acronimul DAFI a oferit burse începând cu anul 1992 pentru refugiații din toată lumea. De asemenea, acest lucru este posibil și în Marea Britanie, la Universitatea Oxford care a majorat fondul alocat acestei cauze cu 300.000 de dolari.³³
8. Societatea civilă își poate aduce contribuția la o gestionare mai bună a crizei prin donarea către organizațiile caritabile care se ocupă cu strângerea de fonduri pentru refugiați, aceștia putând să se implice și pe bază de voluntariat. Printre organizații regăsim Crucea Roșie care a creat servicii de urgență în principalele gări din Europa. De asemenea, grupul Avaaz, ce realizează campanii rapide pentru soluționarea celor mai urgente probleme globale, a înființat grupuri de voluntariat pentru a îi susține pe locuitorii britanici să le ofere ajutor refugiaților din zona lor să își găsească locuințe. Marea Britanie deține o rețea numită “No Accommodation”, care dispune de toate detaliile pentru asociațiile de locuințe, ONG-uri și adăposturi, organizate pe regiuni, prin intermediul căreia cei ce doresc să adăpostească temporar un refugiat o pot face.³⁴
9. Încurajarea repatrierii voluntare ca ultimă decizie pentru refugiații ce au luat hotărârea de a se întoarce acasă. Acest lucru poate fi realizat cu ajutorul statului de origine, a comunității internaționale și a UNHCR-ului, existând posibilitatea ca cei ce își doresc reîntoarcerea în țara de proveniență să poată face acest lucru, prin vizite denumite “go and see” menite să identifice dacă situația din acele zone este favorabilă întoarcerii acestora acasă, precum și prin asistență juridică. Astfel de cazuri au fost înregistrate până acum în state precum Angola și Somalia.³⁵

---

³⁰ Brandt, J., “The refugee crisis needs concrete solutions—here are three”, Brookings, 2016

³¹ Human Rights Watch, “EU: Five Steps to Tackle Refugee Crisis How to Save Lives and Protect People”, 2015

³² PwC’s Global Crisis Centre, “Managing the refugee and migrant crisis The role of governments, private sector and technology”, 2017

³³ Fleming, M., “8 practical ways to help refugees”, 2016

³⁴ Bennett, A., “Seven proposed solutions for the EU refugee crisis”, The Telegraph, 2015

³⁵ UNHCR, “Solutions” <http://www.unhcr.org/solutions.html>

10. Pentru cei ce nu vor să se reîntoarcă în țările de origine, ar trebui să li se ofere posibilitatea de a se stabili definitiv în Europa. În prezent din cei aproximativ 17 milioane de refugiați din lume, doar aproximativ de 100.000 de refugiați au avut posibilitatea de a se alătura programelor din statele avansate pentru a se stabili acolo. Astfel de programe sunt oferite de exemplu de Statele Unite ale Americii, Canada și Australia.³⁶

Concluzii

Având în vedere cercetarea realizată cu privire la situația refugiaților din Europa, atât din prezent, cât și din trecut, voi conchide asupra următoarelor aspecte ce reies din prezentul articol.

Necesitatea abordării acestui subiect se explică prin faptul că statele membre ale Uniunii Europene s-au confruntat de-a lungul timpului cu primirea refugiaților pe teritoriul său, fapt ce a dus la fluxuri de refugiați ce au generat nevoia statelor europene de a formula politici de migrație și azil, și de a contura măsuri menite să ajute la gestionarea acestora.

Pentru a realiza acest articol am utilizat ca metodologie a cercetării, analiza documentelor furnizate de instituțiile Uniunii Europene cu expertiză în fenomenul migrației, a studiilor realizate de cercetători din domeniu, a publicațiilor de specialitate ce au abordat acest subiect, iar pentru a realiza analiza statistică din primul capitol, am folosit date furnizate de Eurostat.

Prima parte a articolului subliniază încă de la început diferența conceptuală dintre refugiat și migrant, explicând faptul că cei ce beneficiază de statutul de refugiat sunt cei ce hotărăsc să plece din țara de origine având ca motive: persecuțiile sau războiul care le pot pune viața în pericol, spre deosebire de migranți, ce aleg să plece din țara de proveniență pentru a-și găsi un loc de muncă mai bun sau pentru studii. Ceea ce rezultă din analiza realizată în primul capitol al acestei lucrări este faptul că din perioada de referință 1987 – 2017 au existat trei cauze principale ce au dus la valuri mari de refugiați, cel mai mare fiind cauzat de Războiul din Bosnia, desfășurat în perioada 1992 – 1997, atunci când s-au înregistrat cele mai multe cereri de azil ca medie în statele din UE. De asemenea, această perioadă poate fi comparată cu cea pe care o trăim în prezent, având în vedere faptul că un astfel de val al refugiaților a mai fost înregistrat începând cu anul 2015 din pricina Războiului din Orientul Mijlociu. Din analiza realizată, am putut identifica faptul că Germania este statul ce a primit cei mai mulți refugiați bosniaci în perioada războiului, iar în Austria, numărul de refugiați din Bosnia și Herțegovina este cel mai mare dintre statele selectate ca procent din populația țării. Tot în cadrul perioadei analizate, am identificat o altă cauză care a dus la producerea unui val de refugiați, după terminarea Războiului din Bosnia, în 1996 când au avut loc conflictele din Kosovo dintre forțele sârbe și cele iugoslave.

Cea de-a doua parte a cercetării prezintă măsurile adoptate de statele ce au fost puternic afectate de refugiați, iar ceea ce putem identifica încă de la început este ideea conform căreia în cazul Războiului din Bosnia s-a pus problema unui sistem de cote de refugiați prin care aceștia să fie distribuiți statelor membre în funcție de capacitățile lor de a-i primi. Același sistem a fost stabilit în mod temporar și în cazul crizei ce s-a declanșat în anul 2015. Acest lucru ne arată faptul că în prezent statele europene au modele de urmat în ceea ce privește gestionarea refugiaților, putând utiliza metode ce au fost folosite în trecut pentru a gestiona acest fenomen.

Și în cazul Războiului din Kosovo s-au adoptat măsuri utile în gestionarea refugiaților din acea perioadă, instrumentul principal utilizat fiind “Humanitarian Transfer Programme” care presupunea transferul refugiaților din Macedonia în Albania. Acest program a fost evaluat de UNHCR ca fiind un program eficient, iar schemele de evacuare umanitară s-au aflat la o scară foarte largă și complexă.

În ceea ce privește măsurile adoptate în cazul crizei refugiaților din 2015, putem menționa ca unul dintre cele mai eficiente instrumente utilizate Declarația UE – Turcia ce presupune deschiderea de

---

³⁶ Koser, K., “5 long-term solutions to Europe’s refugee crisis”, World Economic Forum, 2015

către Turcia a pieței muncii pentru sirienii ce se află în situația de a beneficia de protecție temporară, noi cerințe în materie de vize pentru refugiați, precum și acțiuni ce țin de securitatea coastei. De asemenea, instrumentul pune la dispoziție din punct de vedere financiar 6 miliarde de euro, disponibile în două tranșe în vederea unei gestionări mai bune a crizei refugiaților.

Ultima parte a cercetării prezintă zece măsuri ce ar putea fi adoptate în vederea gestionării mai eficiente a actualei crize a refugiaților. Printre aceste măsuri putem regăsi următoarele: reformarea politicii Uniunii Europene în materie de azil și migrație, stabilirea unei proceduri de azil standard în Europa, crearea unui sistem care să instituie ordine la granițele europene, prioritizarea populației vulnerabile în vederea reînălării, crearea unor canale sigure și legale pentru cei ce doresc să solicite azil în UE, implicarea mediului privat în sprijinirea refugiaților, încurajarea universităților europene pentru a oferi burse de refugiat, implicarea societății civile în realizarea activităților de voluntariat și donare către refugiați, încurajarea repatrierii voluntare, precum și oferirea posibilității refugiaților de a se stabili definitiv în Europa pentru cei ce își doresc acest lucru.

Consider ca această cercetare evidențiază faptul că Europa s-a mai confruntat de-a lungul timpului cu valuri de refugiați asemănătoare, luând exemplul Bosniei, iar măsurile adoptate în trecut pot reprezenta exemple de soluții ce pot duce la o gestionare mai bună a actualei crize a refugiaților.

BIBLIOGRAPHY

1. Amnesty International, “Bosnian Refugees: A continuing need for protection in European countries”, 1993
2. Barslund, M., Busse, M., Lenaerts, K., Ludolph, L., Renman, V., “The integration of Bosnian refugees: an encouraging story that provides lessons for the current migration crisis”, LSE European Politics and Policy (EUROPP) Blog, 2017
3. Barslund, M., Busse, M., Lenaerts, K., Ludolph, L., Renman, V., “Integration of Refugees: Lessons from Bosnians in Five EU Countries”, Intereconomics, 2017, accesat online pe: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10272-017-0687-2>
4. Brandt, J., “The refugee crisis needs concrete solutions—here are three”, Brookings, 2016, accesat online pe: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2016/09/20/the-refugee-crisis-needs-concrete-solutions-here-are-three/>
5. Bennett, A., “Seven proposed solutions for the EU refugee crisis”, The Telegraph, 2015, accesat online pe: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/11843234/Seven-proposed-solutions-for-the-EU-refugee-crisis.html>
6. Comisia Europeană, “Agenda europeană privind migrația: este necesară continuarea eforturilor pentru a susține progresele înregistrate”, Bruxelles, 2018
7. Comisia Europeană, “Instrumentul UE pentru refugiații din Turcia: Comisia propune mobilizarea de fonduri suplimentare pentru refugiații sirieni”, Bruxelles, 2018
8. Comisia Europeană, “Măsuri de gestionare a crizei refugiaților: situația actuală”, Bruxelles, 2016, accesat online pe: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6134_ro.htm
9. Consiliul European, “Declarația UE-Turcia”, 2016, accesat online pe: <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>
10. Consiliul European, “Transferul temporar pentru a sprijini statele membre din prima linie”, 2017, accesat online pe: <http://www2.consilium.europa.eu/ro/policies/migratory-pressures/ceas-reform/temporary-relocation/>
11. Curtea de Conturi Europeană, “Răspunsul UE la criza refugiaților: abordarea „hotspot””, 2017

12. Cutts, M., “The humanitarian operation in Bosnia, 1992-95: dilemmas of negotiating humanitarian access”, UNHCR Geneva, 1999
13. Edwards, A., “Refugiat sau Migrant? – Cum este corect? – Punctul nostru de vedere”, UNHCR România, 2015, accesat online pe: <http://www.unhcr.org/ro/380-refugiat-sau-migrant-cum-este-corect-punctul-nostru-de-vedere.html>
14. European Commission, “Bosnia and Herzegovina Progress Report”, 2014
15. European Commission, “European Agenda on Migration”, 2018, accesat online pe: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en
16. European Commission, “Temporary protection”, 2018, accesat online pe: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/temporary-protection_en
17. Fleming, M., “8 practical ways to help refugees”, 2016, accesat online pe: <https://ideas.ted.com/8-practical-ways-to-help-refugees/>
18. Hageboutros, J., “The Bosnian Refugee Crisis A Comparative Study of German and Austrian Reactions and Responses”, Swarthmore International Relations Journal, 2017
19. Harris, L., “Top 10 Facts About the Kosovo War”, The Borgen Project, 2017, accesat online pe: <https://borgenproject.org/the-kosovo-war/>
20. Human Rights Watch, “EU: Five Steps to Tackle Refugee Crisis How to Save Lives and Protect People”, 2015, accesat online pe: <https://www.hrw.org/news/2015/09/04/eu-five-steps-tackle-refugee-crisis>
21. Kingsley, P., “10 ways to manage the migration crisis”, The Guardian, 2015, accesat online pe: <https://www.theguardian.com/world/2015/sep/04/10-ways-to-manage-the-migration-crisis>
22. Koser, K., “5 long-term solutions to Europe’s refugee crisis”, World Economic Forum, 2015, <https://www.weforum.org/agenda/2015/04/5-long-term-solutions-to-europes-refugee-crisis/>
23. Lampe, J., “Bosnian conflict European history [1992–1995]”, Encyclopaedia Britannica, 2018, accesat online pe: <https://www.britannica.com/event/Bosnian-conflict>
24. Migration News, “Kosovar Refugees”, Volume 6, Number 5, 1999, accesat online pe: <https://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=1801>
25. PwC’s Global Crisis Centre, “Managing the refugee and migrant crisis The role of governments, private sector and technology”, 2017, accesat online pe: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/crisis-solutions/managing-the-refugee-and-migrant-crisis.html>
26. Rigby, V., “Bosnia - Hercegovina: The International Response”, 1994
27. The Economist, “A plan for Europe’s refugees How to manage the migrant crisis”, 2016, accesat online pe: <https://www.economist.com/news/leaders/21690028-european-problem-demands-common-coherent-eu-policy-let-refugees-regulate>
28. Türk, V., Garlick, M., “From Burdens and Responsibilities to Opportunities: The Comprehensive Refugee Response Framework and a Global Compact on Refugees”, International Journal of Refugee Law, 2016, accesat online pe: <https://academic.oup.com/ijrl/article/28/4/656/2743476>
29. UNHCR, Department of International Protection, “Agenda for Protection”, 2003, accesat online pe: <http://www.unhcr.org/protection/globalconsult/3e637b194/agenda-protection-third-edition.html>

30. UNHCR Global Report, 2015, accesat online pe: <http://www.unhcr.org/publications/fundraising/449267580/unhcr-global-report-2005-bosnia-herzegovina.html>
31. UNHCR Global Report, "Kosovo Emergency", 1999
32. UNHCR, "Solutions", accesat online pe: <http://www.unhcr.org/solutions.html>
33. Valenta, M., Strabac, Z., "The Dynamics of Bosnian Refugee Migrations in the 1990s, Current Migration Trends and Future Prospects", Refugee Survey Quarterly, 2013
34. Weber, B., "Time for a Plan B in European Refugee Crisis", Heinrich Boll Stiftung The Green Political Foundation, 2016, accesat online pe: <https://www.boell.de/en/2016/10/18/time-plan-b-european-refugee-crisis>
35. ***<http://ec.europa.eu/eurostat>